

POSTANOWIENIE

Dnia 6 grudnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący)

SSN Paweł Grzegorzczak (sprawozdawca)

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z wniosku P. sp. z o.o. S.K.A. w likwidacji w W.
o wykreślenie podmiotu z Krajowego Rejestru Sądowego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 6 grudnia 2019 r.,
zażalenia S. w W.
na postanowienie Sądu Okręgowego w W.
z dnia 10 kwietnia 2019 r., sygn. akt XXIII Gz (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 10 kwietnia 2019 r. Sąd Okręgowy w W. odrzucił skargę kasacyjną S. z siedzibą w W. (skarżąca) na postanowienie tego Sądu z dnia 8 stycznia 2019 r., oddalające zażalenie na postanowienie Sądu Rejonowego w W. z dnia 13 czerwca 2018 r., którym Sąd Rejonowy odmówił skarżącej dopuszczenia do udziału w sprawie, odrzucił wniosek skarżącej o przywrócenie terminu do wniesienia skargi na orzeczenie referendarza sądowego o wykreśleniu z Krajowego Rejestru Sądowego P. Sp. z o.o. Sp. k. w likwidacji z siedzibą w W. oraz odrzucił tę skargę.

Sąd Okręgowy wskazał, że w postępowaniu rejestrowym możliwość zaskarżenia skargą kasacyjną odnosi się jedynie do postanowień sądu drugiej

instancji w przedmiocie wpisu lub wykreślenia z rejestru podmiotu podlegającego rejestracji, przez co należy rozumieć wpis ujawniający w rejestrze konkretny podmiot oraz usuwający ów podmiot z rejestru. Zaskarżone skargą kasacyjną postanowienie dotyczyło odmowy dopuszczenia skarżącej do udziału w sprawie o wykreślenie innego podmiotu z rejestru, odrzucenia wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia skargi na orzeczenie referendarza sądowego i odrzucenia tej skargi. Skoro więc przedmiotem zaskarżenia nie było postanowienie w przedmiocie wykreślenia, lecz postanowienie odmawiające dopuszczenia do udziału w postępowaniu, to skarga kasacyjna była niedopuszczalna.

Ponadto, zdaniem Sądu Okręgowego zaskarżone postanowienie nie było postanowieniem co do istoty sprawy, lecz dotyczyło jedynie kwestii procesowej w postaci odmowy dopuszczenia podmiotu do udziału w sprawie. Dopuszczalność skargi kasacyjnej w sprawach rejestrowych jest natomiast warunkowana tym, by zaskarżone postanowienie dotyczyło istoty sprawy.

Postanowienie Sądu Okręgowego zaskarżyła w całości skarżąca, zarzucając naruszenie art. 519¹ § 3 k.p.c., art. 379 pkt 5 w związku z art. 13 § 2 k.p.c., art. 7, art. 45 ust. 1, art. 21 ust. 1 i art. 64 ust. 1 i 3 Konstytucji RP oraz art. 12 ust. 3, art. 23 ust. 2 i art. 24 ust. 6 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (jedn. tekst: Dz. U. z 2019 r., poz. 1500). Na tej podstawie wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Dopuszczalność skargi kasacyjnej w postępowaniu nieprocesowym reguluje art. 519¹ k.p.c. Przepis ten normuje krąg orzeczeń zaskarżalnych skargą kasacyjną posługując się równolegle kilkoma kryteriami, do których należy m.in. to, czy chodzi o orzeczenie co do istoty sprawy bądź z nim zrównane, charakter sprawy, w której orzeczenie zostało wydane oraz przedmiot konkretnego orzeczenia. W płaszczyźnie pierwszego ze wskazanych kryteriów, do zaskarżalnych skargą kasacyjną należą jedynie wydane przez sąd drugiej instancji postanowienia co do istoty sprawy i postanowienia w przedmiocie odrzucenia wniosku i umorzenia postępowania kończące postępowanie w sprawie (art. 519 § 1

in principio k.p.c.). Ograniczenie to odpowiada rodzajom rozstrzygnięć zaskarżalnych skargą kasacyjną w procesie (art. 398¹ § 1 *in principio* k.p.c.), z tym że miejsce wyroków zajmują będące ich odpowiednikami w postępowaniu nieprocesowym postanowienia co do istoty sprawy.

Reguła ta dotyczy każdej sprawy podlegającej rozpoznaniu w trybie nieprocesowym, nie tylko spraw z zakresu prawa osobowego, rzeczowego i spadkowego, które zostały wymienione w wyrażającym tę zasadę art. 519¹ § 1 k.p.c., lecz także spraw z zakresu prawa rodzinnego, opiekuńczego i kurateli (art. 519¹ § 2 k.p.c.) i spraw rozstrzyganych w postępowaniu rejestrowym (art. 519¹ § 3 k.p.c.). Oznacza to, że inne orzeczenia niż postanowienia orzekające co do istoty sprawy, kończące postępowanie w sprawie, oraz zrównane z nimi postanowienia w przedmiocie odrzucenia wniosku albo umorzenia postępowania, kończące postępowanie w sprawie, nie podlegają zaskarżeniu skargą kasacyjną, co w pełni odpowiada modelowi dopuszczalności skargi kasacyjnej przyjętemu w procesie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2018 r., I CZ 34/18, niepubl.).

Złożona przez skarżącą skarga kasacyjna kierowała się przeciwko postanowieniu Sądu Okręgowego, którym oddalono zażalenie na postanowienie Sądu Rejonowego obejmujące odrzucenie wniosku o przywrócenie terminu do złożenia skargi na orzeczenie referendarza sądowego o wykreśleniu z rejestru, odmowę dopuszczenia do udziału w postępowaniu o wykreślenie z rejestru i odrzucenie skargi na orzeczenie referendarza sądowego o wykreśleniu z rejestru.

Odrzucenie wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia skargi na orzeczenia referendarza sądowego nie podlega odrębnemu zaskarżeniu do sądu drugiej instancji (*arg. a contrario* z art. 394 § 1 k.p.c.), może być ono natomiast zakwestionowane na podstawie art. 380 k.p.c. w ramach środka zaskarżenia na postanowienie kończące postępowanie w sprawie. Kwestii tej nie dostrzegł Sąd Okręgowy rozpoznając merytorycznie zażalenie skarżącej także w zakresie tego punktu zaskarżonego zażaleniem postanowienia Sądu Rejonowego. Okoliczność ta nie rzutowała jednak na fakt, że skarga kasacyjna w odniesieniu do tego rozstrzygnięcia była *a priori* niedopuszczalna, zważywszy, że odmowa

przywrócenia terminu do wniesienia środka zaskarżenia nie dotyczy istoty sprawy ani też nie kończy postępowania w sprawie (por. *mutatis mutandis* uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2000 r., III ZP 1/00, OSNC 2001, nr 1, poz. 1).

Na wydane w postępowaniu nieprocesowym postanowienie sądu pierwszej instancji o odmowie dopuszczenia do udziału w sprawie przysługuje zażalenie do sądu drugiej instancji (art. 510 § 1 zdanie trzecie k.p.c.). Na postanowienie sądu drugiej instancji oddalające zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji niedopuszczające do udziału w sprawie nie przysługuje jednak ani skarga kasacyjna ani też zażalenie, o którym mowa w art. 394¹ § 2 k.p.c. (w brzmieniu poprzedzającym wejście w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. poz. 1469 ze zm.).

Postanowienie, o którym mowa, odnosi się jedynie do sytuacji prawnej osoby pretendującej do uzyskania statusu uczestnika postępowania, nie kończy postępowania w sprawie, rozumianej jako określona całość poddana pod osąd, ani nie wyczerpuje istoty tej sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2017 r., I CZ 92/17, niepubl. i powołane tam szerokie orzecznictwo). W niektórych rozstrzygnięciach Sądu Najwyższego dopuszczono wprowadzić możliwość zaskarżenia tego rodzaju postanowień do Sądu Najwyższego, jednak nurt ten, pomijając dyskusyjny charakter tego stanowiska, dotyczy wyłącznie postanowień wydanych po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji, a jako właściwy środek zaskarżenia wskazuje się zażalenie składane na podstawie art. 394¹ § 2 k.p.c. (w brzmieniu poprzedzającym wejście w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw) w związku z art. 13 § 2 k.p.c., nie zaś skargę kasacyjną (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2017 r., IV CZ 91/17, niepubl.). Stanowisko to nie rzutuje tym samym na niedopuszczalność skargi kasacyjnej złożonej przez skarżącą, w zakresie, w jakim była ona skierowana przeciwko temu rozstrzygnięciu.

Niezależnie od argumentów wywodzonych z art. 519¹ § 1 k.p.c. i odnoszących się do ogółu spraw rozpoznawanych w postępowaniu nieprocesowym, należało w tej kwestii dostrzec, że niedopuszczalność skargi

kasacyjnej od postanowienia oddalającego zażalenie na postanowienie odmawiające dopuszczenia do udziału w sprawie *in casu* wynikała również z art. 519¹ § 3 k.p.c., który zawęża dopuszczalność skargi kasacyjnej w postępowaniu rejestrowym do postanowień sądu drugiej instancji w przedmiocie wpisu lub wykreślenia z rejestru podmiotu podlegającego rejestracji. Wbrew wywodom zażalenia, kodeks postępowania cywilnego nie stanowi w tej mierze o „sprawie o wykreślenie z rejestru” ani nie przywiązuje wagi do tego, czy orzeczenie wiąże się bezpośrednio lub pośrednio z wykreśleniem z rejestru, lecz wskazuje wprost przedmiot postanowienia zaskarżalnego skargą kasacyjną, którym winien być wpis lub wykreślenie z rejestru podmiotu podlegającego rejestracji.

Postanowieniem takim jest niewątpliwie postanowienie o wykreśleniu z rejestru podmiotu uprzednio zarejestrowanego lub postanowienie o oddaleniu apelacji na postanowienie o wykreśleniu z rejestru takiego podmiotu. Nie jest takim postanowieniem natomiast postanowienie oddalające zażalenie na odmowę dopuszczenia do udziału w sprawie o wykreślenie z rejestru (por. wydane w zbliżonym układzie procesowym postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2011 r., IV CZ 38/11, niepubl.).

Wreszcie, postanowienie Sądu Okręgowego było niezaskarżalne skargą kasacyjną również w tym zakresie, w jakim Sąd ten oddalił zażalenie na odrzucenie złożonej przez skarżącą skargi na orzeczenie referendarza sądowego. Jak już była mowa, w świetle art. 519¹ § 1 k.p.c. skarga kasacyjna w postępowaniu nieprocesowym przysługuje wyłącznie od postanowień sądu drugiej instancji co do istoty sprawy, kończących postępowanie w sprawie. Postanowienie oddalające zażalenie na postanowienie o odrzuceniu środka zaskarżenia na postanowienie co do wykreślenia wpisu, w tym skargi na orzeczenie referendarza sądowego w tym przedmiocie, kończy wprowadzić postępowanie w sprawie, nie jest jednak postanowieniem co do istoty sprawy. Dotyczy ono wyłącznie kwestii procesowej, jaką jest dopuszczalność wniesionego środka zaskarżenia, nie zaś *meritum* sprawy, tj. prawidłowości wpisu do rejestru lub wykreślenia z rejestru.

Postanowienie odrzucające środek zaskarżenia na postanowienie co do wykreślenia z rejestru, wydane przez sąd drugiej instancji, mogło w miarodajnym

stanie prawnym podlegać, jako kończące postępowanie w sprawie, zaskarżeniu zażaleniem do Sądu Najwyższego na podstawie art. 394¹ § 2 k.p.c., który miał odpowiednie zastosowanie w postępowaniu rejestrowym (art. 13 § 2 k.p.c.), niemniej jednak przepis ten, jak wynikało wprost z jego treści, nie dotyczył postanowień sądu drugiej instancji wydanych w następstwie zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji, taki zaś właśnie charakter miało postanowienie Sądu Okręgowego, względem którego skarżąca wniosła skargę kasacyjną (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2018 r., I CZ 34/18, a także - odpowiednio - postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2016 r., IV CZ 72/16, niepubl., z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 34/18, niepubl., i z dnia 6 grudnia 2018 r., II SZ 1/18, OSNP 2019, nr 7, poz. 94).

W konsekwencji, jakkolwiek Sąd Okręgowy w sposób ogólny odniósł się do dopuszczalności skargi kasacyjnej od wydanego przezeń postanowienia oddającego zażalenie, nie różnicując przedmiotu zawartych w nim rozstrzygnięć, jego stanowisko było finalnie prawidłowe, a wniesiona skarga kasacyjna - niedopuszczalna.

Pozostałe zarzuty zażalenia nie odnosiły się do prawidłowości postanowienia Sądu Okręgowego odrzucającego skargę kasacyjną, lecz do uchybień procesowych, do których miało dojść w postępowaniu rejestrowym, zakończonym wykreśleniem z rejestru P. Sp. z o.o. Sp. k. Na przeszkodzie odniesieniu się do tych zarzutów stała niedopuszczalność skargi kasacyjnej, ubocznie jednak należało zauważyć, że w zakresie, w jakim skarżąca wskazywała na konieczność wezwania jej do udziału w postępowaniu rejestrowym, zarówno skarżąca, jak i Sądy *meriti* nie uwzględniły, że zgodnie z art. 694³ § 2 k.p.c., w postępowaniu tym przepis art. 510 § 2 k.p.c. nie ma zastosowania.

Mając na względzie te okoliczności, na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 i art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

jw